

verhullen dat de ketting uit een misdrijf afkomstig was” zegt immers niets over het antwoord op de vraag of sprake is van een gedraging die gericht is op het daadwerkelijk verbergen of verhullen van de criminele herkomst van de ketting als hiervoor bedoeld, maar vormt een omstandigheid waaruit het Hof niet meer heeft kunnen afleiden dan dat de ketting een criminele herkomst heeft, te weten uit het door de verdachte begane misdrijf (zie ook *NbSr* 2014, 127).

[Sr art. 420bis]

Zie voor de volledige uitspraak *NbSr* 2014, 121 (afl. 6), www.nieuwsbriefstrafrecht.nl (incl. noot) en *OpMaat Strafrecht* (incl. noot).

NOOT

In deze noot worden drie recente arresten over de reikwijdte van de witwasbepaling besproken. In hoeverre eist de Hoge Raad dat sprake is van een verbergende en/of verhullende gedraging en op welke wijze dient de feitenrechter zich daarvan rekenschap te geven in zijn uitspraak?

In het arrest dat ten grondslag ligt aan het hierboven als eerste opgenomen arrest van de Hoge Raad, lijkt het hof een truc toe te passen. Het hof achtte de straatroof van een waardevolle ketting bewezen nu de verdachte had verklaard dat hij de ketting als geschenk had gekregen terwijl hij de schenker niet kende. Dit laatste kwam het hof, gezien de waarde van de ketting, ongeloofwaardig voor. Tevens achtte het hof bewezen dat diezelfde verdachte de ketting ook had witgewassen, door deze, evident van misdrijf afkomstige, ketting voorhanden te hebben gehad en, gezien zijn ongeloofwaardige verklaring, te hebben willen verbergen of verhullen dat de ketting uit misdrijf afkomstig was. Dit laatste gaat de Hoge Raad te ver. Immers, een ongeloofwaardige verklaring over de verkrijging van een voorwerp zegt mogelijk iets over de misdadige herkomst daarvan. Het zegt niets over het antwoord op de vraag of sprake is van een gedraging die gericht is op het verbergen of verhullen van de criminele herkomst. De Hoge Raad lijkt de toepassing van de witwasbepaling, na zijn arrest uit 2010, nog steeds scherp in de gaten te houden.

121

Hoge Raad
4 maart 2014, nr. 2491.12,
ECLI:NL:HR:2014:480
(Mrs. Van Schendel, De Savornin Lohman, Buruma)
[Cassatie van Hof Leeuwarden]
Noot mr. J.S. Spijkerman, tevens behorend bij
NbSr 2014, 141 en 142.

Het oordeel van het Hof is ontoereikend gemotiveerd omdat daaruit niet zonder meer kan worden afgeleid dat sprake is van een gedraging die meer omvat dan het enkele verwerven of voorhanden hebben en die een op het daadwerkelijk verbergen of verhullen van de criminele herkomst van het door eigen misdrijf verkregen voorwerp gericht karakter heeft. Het argument dat de verdachte met zijn door het Hof als ongeloofwaardig aangemerkte verklaring “heeft willen verbergen of

In 2010 introduceerde de Hoge Raad namelijk de regel dat het enkel voorhanden hebben van uit eigen misdrijf verkregen voorwerpen niet als witwassen gekwalificeerd kan worden indien dit voorhanden hebben niet heeft bijgedragen aan het verbergen of verhullen van de criminele herkomst van die voorwerpen (ECLI:NL:HR:2010:BM4440). De Hoge Raad bespreekt de wetsgeschiedenis en concludeert dat:

'de strafbaarstelling van witwassen strekt ter bescherming van de aantasting van de integriteit van het financieel en economisch verkeer en van de openbare orde, dat witwassen een veelomvattend, maar ook te begrenzen fenomeen is, en dat ook in het geval het witwassen de opbrengsten van eigen misdrijf betreft, van de witwasser in beginsel een handeling wordt gevegd die erop is gericht "om zijn eigen criminele opbrengsten veilig te stellen".'

Uit opvolgende arresten blijkt dat het voorgaande ook opgeld doet voor giraal verkregen geldbedragen (zie bijvoorbeeld ECLI:NL:HR:2012:BW1481). In 2013 voegde de Hoge Raad ter verduidelijking toe dat er sprake moet zijn van een gedraging die meer omvat dan het enkele voorhanden hebben en die een op het daadwerkelijk verbergen van de criminele herkomst van dat door eigen misdrijf verkregen voorwerp gericht karakter heeft. De feitenrechter moet in zijn vonnis dan ook aangeven welke gedragingen daartoe relevant geacht worden (ECLI:NL:HR:2013:BX6909). Niet veel later oordeelde de Hoge Raad dat voornoemde regels ook gelden ten aanzien van het enkel verwerven van uit eigen misdrijf verkregen goederen (ECLI:NL:HR:2013:CA330, zie ook *NbSr Geannoteerd*, 2013, afl. 6, nr. 263)

In het tweede hierboven opgenomen arrest staat de vraag centraal of voornoemde regels ook gelden ten aanzien van het voorhanden hebben van voorwerpen die middellijk afkomstig zijn uit een door de verdachte zelf begaan misdrijf. In casu had de verdachte geldbedragen middels oplichting verkregen. Van deze bedragen had de verdachte vervolgens goederen, waaronder een huis, televisie en een Porsche, aangeschaft. De Hoge Raad oordeelde dat deze goederen niet onmiddellijk (maar middellijk) afkomstig waren uit eigen misdrijf. Bij dergelijke goederen geldt niet

het automatisme dat het plegen van het gronddelict ook per definitie witwassen zou opleveren. De eerder door de Hoge Raad gestelde (kwalificatie)regels en motiveringsregels gelden in beginsel dan ook niet voor het voorhanden hebben van goederen die middellijk afkomstig zijn uit eigen misdrijf, aldus de Hoge Raad.

In het derde arrest gaat het om een vrijwel identiek feitencomplex, te weten het kopen van goederen middels door oplichting verkregen geld. De tenlastelegging is evenwel anders ingericht. Waar in de vorige zaak enkel het voorhanden hebben van, met oplichting verkregen geldbedragen gekochte, goederen als witwassen van deze goederen bewezen is verklaard, is in deze zaak, onder andere, het overdragen van door oplichting verkregen geldbedragen als witwassen van die geldbedragen bewezen verklaard. Een evident onderscheid in witwashandeling: voorhanden hebben ten opzichte van overdragen.

De Hoge Raad casseert in het laatste geval niet, maar verwijst naar een overweging ten overvloede inhoudende dat de door de Hoge Raad gestelde regels in beginsel niet gelden voor overdragen, gebruik maken en omzetten van uit eigen misdrijf verkregen voorwerpen. De Hoge Raad voegt daaraan toe dat bewust gesproken wordt van 'in beginsel' omdat voorkomen moet worden dat de eerder gestelde regels worden omzeild enkel door het tenlasteleggen en/of bewezen verklaren van een andere delictsgedraging dan 'verwerven' of 'voorhanden hebben'. In zo een bijzonder geval geldt eveneens dat, wil het handelen kunnen worden aangemerkt als 'witwassen', sprake dient te zijn van een gedraging die een op het daadwerkelijk verbergen of verhullen van de criminele herkomst van die voorwerpen gericht karakter heeft, aldus de Hoge Raad (zie ook ECLI:NL:HR:2014:714, waarbij het gaat om het overdragen van, van misdrijf afkomstige, girale geldbedragen naar een andere (buitenlandse) rekening).

De richting die de Hoge Raad op wil met de witwasbepaling, lijkt steeds helderder te worden. De evident verbergende gedraging van het opbergen van crimineel geld in een kluis, kan niet gekwalificeerd worden als witwassen, terwijl het in alle openheid voorhanden hebben van goederen

gekocht met crimineel geld, in beginsel wel tot witwassen leidt. De nadruk ligt aldus, of wellicht wéér, op het brengen van crimineel geld in het reguliere betalingsverkeer (de bescherming tegen aantasting van de integriteit van het financieel en economisch verkeer en van de openbare orde) en minder op het 'aan het zicht van politie en justitie onttrekken van criminele opbrengsten, zodat confiscatie wordt voorkomen' (zie ECLI:NL:HR:2010:BM4440), dan wel 'het veiligstellen van criminele opbrengsten'. Betoogd kan immers worden dat het in alle openheid aankopen (middels aankoopbonnen of via openbare registers te bewijzen) van goederen met crimineel geld, de criminele opbrengsten in beginsel niet doet verhullen of verbergen, terwijl het opbergen van geld in een deur van een kluis maakt dat evident het zicht op de criminele opbrengsten wordt ontnomen. Overigens dient opgemerkt te worden dat het, met criminele opbrengsten, aankopen van goederen in het buitenland (waarvan, onder andere, sprake was in ECLI:NL:HR:2014:715) logischerwijs weer wel als verbergend of verhullend aangemerkt kan worden, simpelweg omdat de goederen in het buitenland zijn aangekocht. Interessante vraag in het kader van verbergen of verhullen kan dan nog zijn om welk buitenland het daarbij moet gaan.

In de toekomst zal de feitenrechter op basis van hiervoor besproken arresten in ieder geval specifiek onderscheid moeten maken tussen het voorhanden hebben van de uit eigen misdrijf afkomstige geldbedragen en het voorhanden hebben van andere goederen die vermoedelijk met dergelijke geldbedragen zijn aangekocht. Immers, bij de geldbedragen dienen de specifieke verbergende en/of verhullende gedragingen te worden geïdentificeerd, terwijl dit bij de andere goederen kennelijk niet nodig is. Ook niet als de facto geen sprake is van verbergen en/of verhullen.

J.S. Spijkerman